

Bilag om ansvar og ledelse i folkeskolen¹

1. Baggrund

I 1989 undergik styrelsesreglerne for folkeskolen en reform. Der blev kun ændret ganske lidt i styrelsesreglerne med folkeskoleloven (gældende hovedlov) fra 1993. Formålet med de nye styrelsesregler var at udvide og styrke den allerede påbegyndte decentralisering og selvforvaltning. Hovedvægten blev lagt på øget brugerindflydelse bl.a. ved etablering af skolebestyrelser.

De 4 centrale aktører i styresystemet er:

A. Staten

I folkeskolelovgivningen er fastsat, hvilke fæles mål og rammer der gælder for folkeskolerne. Det gælder fx:

- Det overordnede formål.
- Hvilke fag, der skal undervises i.
- Mål for undervisningen i fag og emner ved afslutningen af undervisningen og ved afslutningen af bestemte klassetrin.
- Mindstekrav til undervisningstimetal.

B. Kommunalbestyrelsen

Kommunalbestyrelsen har det overordnede ansvar for kommunens skolevæsen og fasttægger mål og rammer for skolernes virksomhed.

Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om:

- Bevillinger til skolevæsenet og økonomiske rammer for de enkelte skoler.
- Ansættelse og afskedigelse af ledere og lærere.
- Skolestrukturen, herunder antallet af skoler og hver enkelt skoles omfang med hensyn til klassetrin, specialundervisning og specialpædagogisk bistand, undervisning i fritiden, og skolefritidsordning.
- Kommunens inddeling i skoledistrikter.
- Antallet af skoledage samt rammer for klasseskolen, elevernes undervisningstimetal, skoledagens længde og specialundervisningen m.v.
- Generelle retningslinjer for skolernes virksomhed med hensyn til kulturcenteraktiviteter og voksnes deltagelse i 8. –10. klasses undervisning.

¹ Bilaget er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Papiret er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for bilaget.

- Frivillige madordninger.
- Andre spørgsmål, der ikke er henlagt til de enkelte skoler, herunder specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, henvisning til undervisning på andre skoler, retningslinjer om indskrivning og optagelse samt skolebiblioteksordningen i kommunen.

Kommunalbestyrelsen godkender skolernes læseplaner og godkender endvidere beskrivelser af udviklingen i undervisningen frem mod trin- og slutmål for de enkelte fag med henblik på at styrke lærerens muligheder for at tilrettelægge en undervisning med udgangspunkt i den enkelte elevs udvikling. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at hensynet til undervisningens fremme af elevernes alsidige personlige udvikling er tilgodeset gennem beskrivelser i læseplanerne eller på anden hensigtsmæssig måde.

Kommunalbestyrelsen skal endvidere føre tilsyn med skolernes virksomhed og påse, at alle undervisningspligtige børn i kommunen indskrives i en folkeskole eller får en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Der kan klages over afgørelser, som er truffet af de enkelte skoler, til de kommunale skolemyndigheder. Kommunalbestyrelsens afgørelser kan ikke indbringes for højere administrativ myndighed.

C. Skolelederen

Skolens leder har ansvaret for den administrative og pædagogiske ledelse af skolen og er ansvarlig for skolens virksomhed over for skolebestyrelsen og kommunalbestyrelsen.

Skolens leder træffer alle konkrete afgørelser vedrørende skolens elever.

Skolens leder skal endvidere:

- Lede og fordele arbejdet mellem skolens ansatte.
- Udøve sin virksomhed i samarbejde med de ansatte.
- Være sekretær for skolebestyrelsen.
- Inddrage skolens elever, gennem elevrådet, hvor et sådant forefindes, i spørgsmål vedrørende elevernes sikkerhed og sundhed.

Udarbejde forslag til skolebestyrelsen om:

- Principper for skolens virksomhed.
- Læseplaner og beskrivelser af udviklingen i undervisningen frem mod trin og slutmål.
- Skolens budget inden for de af kommunalbestyrelsen fastsatte økonomiske rammer.

D. Skolebestyrelsen

Skolebestyrelsen udøver sin virksomhed inden for de mål og rammer, som kommunalbestyrelsen fastsætter og fører tilsyn med skolens virksomhed.

Skolebestyrelsen fastsætter principper om bl.a.:

- Undervisningens organisering.
- Samarbejde mellem skole og hjem.

- Underretning af hjemmene om elevernes udbytte af undervisningen.
- Arbejdets fordeling mellem lærerne.
- Fællesarrangementer.
- Skolefritidsordningens virksomhed.

Af andre opgaver, som er tillagt skolebestyrelsen, kan bl.a. nævnes:

Skolebestyrelsen godkender skolens budget inden for de økonomiske rammer, der er fastlagt for skolen.

Skolebestyrelsen godkender undervisningsmidler og fastsætter ordensregler.

Skolebestyrelsen udarbejder forslag til kommunalbestyrelsen om skolens læseplaner og beskrivelser af udviklingen i undervisningen frem mod trin- og slutmål i de enkelte fag.

Skolebestyrelsen kan afgive udtalelse og stille forslag til kommunalbestyrelsen om alle spørgsmål, der vedrører den pågældende skole.

Skolebestyrelsen afgiver udtalelse til kommunalbestyrelsen i forbindelse med ansættelser af ledere og lærere.

Skolebestyrelsen afgiver en årlig beretning.

2. OECD om skoleledelse i Danmark

OECD-rapporten om grundskolen i Danmark – 2004 fremhæver skoleledelse som helt central i skolens udvikling. Af OECD rapporten kan bl.a. udledes:

- Der er en fremherskende ambivalent holdning til skolelederens rolle, hvor skoleledelse ikke er tilstrækkeligt værdsat.
- Der er et stort pres på skolelederne for at kunne løfte de mange ledelsesopgaver.
- Skoleledere bruger meget tid på at forhandle lærernes arbejdstid.

På den baggrund foreslår OECD bl.a.:

- Kommunerne gør lederuddannelse obligatorisk for ansøgere til skolelederposter inden for skolerne, og at uddannelsen til skoleleder gøres universitetsbaseret og afsluttes med et diplom eller en universitetsgrad.
- Der etableres en mentorfunktion, der fortsætter indtil afslutningen af en skoleleders første år på posten.
- Kommuner (koordineret af KL) udvikler metoder til at forbedre skolelederes status.
- At kommuner overvejer at indføre godtgørelse for ansvarsbærende ledelsesopgaver, hvis de ikke allerede gør dette.
- At lærernes overenskomst gøre mere fleksibel.

For evt. faktuelle spørgsmål: Kontorchef Henrik Pedersen, Undervisningsministeriet, telefon 33925000